

Uniwersytet Wrocławski
Wydział Matematyki i Informatyki
Instytut Matematyczny
specjalność: teoretyczna

Mikołaj Czapp

Konstruktywny opis kompaktów Markowa

Praca licencjacka
napisana pod kierunkiem
prof. dr hab. Jacka Świątkowskiego

Wrocław 2019

Spis treści

0	Preliminaria	4
1	Assembly system	5
2	Symplicjalny assembly system wyznaczony przez reguły zastępowania i etykietowanie	11
2.1	Dobra rodzina sympleksów	11
2.2	Reguły zastępowania	12
2.3	Etykietowanie	16
2.4	Konstrukcja	17
3	Konstruktywna definicja kompaktu Markowa	22

Wstęp

W niniejszej pracy zajmujemy się konstruktywnym ujęciem pewnego typu przestrzeni topologicznej, nazywanej w pracach [Dra06], [Paw15] *kompaktem Markowa*. Z definicji jest to granica odwrotna pewnego dość szczególnego ciągu odwrotnego kompleksów symplecjialnych. Definicje Dranishnikova i Pawlik są niekonstruktywne w tym sensie, że opisują warunki na z góry zadany ciąg odwrotny kompleksów symplecjialnych. Motywacją do zaprezentowanego w tej pracy podejścia była obserwacja, że pewna klasa kompaktów Markowa jest *skończenie opisywalna*, to znaczy przy pewnych założeniach jest jednoznacznie zdeterminowana przez skończoną ilość danych (za pośrednictwem odpowiedniej algorytmicznej procedury). Definicja zaprezentowana w tej pracy wychodzi od opisanie pewnego skończonego zestawu danych, które pozwolą na rekurencyjne opisanie odpowiedniego ciągu odwrotnego - i w tym sensie jest konstruktywna.

W pracy tej nie zawarto dowodu twierdzenia, że przedstawiona tutaj definicja kompaktu Markowa jest równoważna z poprzednimi. Autor pozwala sobie stwierdzić, że przy odpowiedniej ostrożności i pewnym nakładzie pracy jest to jednak wykonalne, i w świetle wprowadzonych tu definicji nietrudne, choć niewątpliwie nie natychmiastowe.

Ze względu na miejscami techniczny charakter rozumowań oraz konieczność wprowadzenia wielu oznaczeń, przy pierwszym czytaniu poleca się zapoznanie z przykładami 3.3 oraz 3.6. Zaprezentowane tam obiekty oraz rozumowania zawierają kluczowe elementy konstrukcji oraz pokazują końcowy efekt, kształt którego pozwala na zrozumienie kolejności oraz charakteru wprowadzanych w pracy pojęć.

Podziękowania

Bardzo dziękuję mojemu promotorowi, Profesorowi Jackowi Świątkowskiemu, za zaproponowanie tematyki pracy, nieocenioną pomoc w procesie pisania oraz wielką cierpliwość przy pracy redakcyjnej.

0 Preliminaria

W tej sekcji przywołamy definicję kompleksu symplecjajalnego, używaną w dalszej części pracy. Definicja ta oparta jest na idei z Rozdziału 2 książki [Hat02].

Definicja 0.1. *Standardowym i -wymiarowym sympleksem* nazwiemy zbiór

$$\Delta^i = \{(t_0, \dots, t_i) \in \mathbf{R}^{i+1} : \sum_j t_j = 1 \text{ oraz } t_j \geq 0 \text{ dla wszystkich } j\}$$

Wierzchołkami Δ^i są standardowe wersory $e_j \in \mathbf{R}^{i+1}$, $0 \leq j \leq i$. *Ściana* sympleksu Δ^i to kombinacja afiniczna dowolnego niepustego podzbioru wierzchołków Δ^i . Ścianę nazwiemy *właściwą* jeśli odpowiadający jej zbiór wierzchołków jest właściwym podzbiorem wierzchołków Δ^i . *Brzegiem* $\partial\Delta^i$ sympleksu Δ^i nazwiemy sumę wszystkich właściwych ścian Δ^i , a *wnętrzem* zbiór $\text{int}\Delta^i = \Delta^i \setminus \partial\Delta^i$.

Definicja 0.2. *Geometryczny i -wymiarowy sympleks* w przestrzeni topologicznej X to podprzestrzeń $\sigma \subset X$ wraz z homeomorfizmem $\phi_\sigma : \Delta^i \rightarrow \sigma$ ze standardowego i -wymiarowego sympleksu. Nie rozróżniamy homeomorfizmów różniących się o uprzednie złożenie z afinicznym izomorfizmem Δ^i . Homeomorfizm ϕ_σ nazywamy *odwzorowaniem charakterystycznym* sympleksu σ . *Ścianą* geometrycznego sympleksu nazwiemy obraz $\tau = \phi_\sigma(\Delta^j)$ dowolnej ściany $\Delta^j \subset \Delta^i$, $j \leq i$, wraz z obcięciem $\phi_{\sigma|_{\Delta^j}} : \Delta^j \rightarrow \tau$. Ściana τ geometrycznego sympleksu σ jak wyżej jest *właściwa*, gdy odpowiadający jej przez ϕ_σ sympleks Δ^j jest właściwą ścianą w sympleksie Δ^i . *Brzegiem* $\partial\sigma$ geometrycznego sympleksu σ nazwiemy obraz przez ϕ_σ brzegu odpowiadającego sympleksu Δ^i , a *wnętrzem* $\text{int}(\sigma)$ geometrycznego sympleksu σ nazwiemy obraz przez ϕ_σ wnętrza odpowiadającego sympleksu Δ^i .

Definicja 0.3. *Kompleksem symplecjajalnym* nazwiemy przestrzeń topologiczną X wyposażoną w wyróżnioną rodzinę $S(X)$ geometrycznych sympleksów spełniających warunki

1. $S(X)$ jest zamknięta na branie ścian,
2. każdy punkt X należy do wnętrza dokładnie jednego sympleksu z $S(X)$,
3. przecięcie dwóch sympleksów z $S(X)$ jest puste lub jest ścianą każdego z nich,
4. dla każdego sympleksu $\sigma \subset X$ suma wnętrz wszystkich sympleksów w X zawierających σ jest otwartym podzbiorem X .

Rodzinę $S(X)$ nazwiemy *zbiorem sympleksów kompleksu X* . Geometryczny i -wymiarowy sympleks z $S(X)$ jest i -wymiarowym sympleksem w X . *Wierzchołkiem* X jest taki punkt $p \in X$, że singleton $\{p\}$ jest 0-sympleksem w X . Zauważmy, że warunek 3 pociąga fakt, że każdy sympleks w X , jako element rodziny $S(X)$, jest jednoznacznie zdeterminowany przez swoje wierzchołki, dlatego możemy mówić, że sympleks jest *rozpinany* przez swoje wierzchołki.

Kompleks symplecjajalny X jest *skończony*, jeśli odpowiadająca rodzina $S(X)$ jest skończona.

Definicja 0.4. Niech X oraz Y będą kompleksami symplecjajnymi. Ciągłe odwzorowanie $f : X \rightarrow Y$ jest *simplicjalne*, jeśli dla każdego sympleksu $\sigma \subset X$ istnieje sympleks $\tau \subset Y$ taki, że obcięcie $f|_\sigma$ jest afinicznym odwzorowaniem na τ . Precyzyjniej, oznacza to, że jeśli $\phi_\sigma : \Delta^{\dim\sigma} \rightarrow \sigma$ oraz $\phi_\tau : \Delta^{\dim\tau} \rightarrow \tau$ są odwzorowaniami charakterystycznymi dla σ oraz τ , to złożenie $\phi_\tau^{-1} \circ f \circ \phi_\sigma : \Delta^{\dim\sigma} \rightarrow \Delta^{\dim\tau}$ jest surcją i odwzorowaniem afinicznym. *Simplicjalny izomorfizm* to ciągła bijekcja f taka, że zarówno f jak i f^{-1} są odwzorowaniami symplecjajnymi.

1 Assembly system

W tej sekcji opiszemy ogólną konstrukcję pewnej przestrzeni topologicznej, nazywaną *assembly systemem*. Nazwa ma swoje korzenie w [BN17].

Definicja 1.1. Niech K będzie kompleksem symplecjajnym. Załóżmy, że

- dla każdego sympleksu $\tau \subset K$ dana jest przestrzeń topologiczna Y_τ ,
- dla każdej pary $\rho \subset \tau$ sympleksów z K dane jest włożenie $i_{\rho\tau} : Y_\rho \rightarrow Y_\tau$.

Zakładamy też, że odwzorowania z rodziny $\{i_{\rho\tau}\}_{\rho \subset \tau}$ spełniają następujący warunek: jeśli dla sympleksów ρ, τ, ν z kompleksu K zachodzi $\rho \subset \tau \subset \nu$, to $i_{\rho\nu} = i_{\tau\nu} \circ i_{\rho\tau}$ (konwencja: $i_{\rho\rho} = id_{Y_\rho}$). Warunek ten nazwiemy *warunkiem złożenia*. Zakładamy także, że jeśli dla pewnych sympleksów τ_1, τ_2 oraz σ z kompleksu K zachodzi $\tau_1, \tau_2 \subset \sigma$, to $i_{\tau_1\sigma}(Y_{\tau_1}) \cap i_{\tau_2\sigma}(Y_{\tau_2}) = i_{\tau_1 \cap \tau_2 \sigma}(Y_{\tau_1 \cap \tau_2})$ (konwencja: $i_{\emptyset\sigma}(Y_\emptyset) = \emptyset$). Ten zaś warunek nazwiemy *warunkiem przekroju*.

Układ $\mathcal{A} = (\{Y_\tau\}_{\tau \in S(K)}, \{i_{\rho\tau}\}_{\rho \subset \tau})$ spełniający powyższe założenia nazywamy *assembly systemem* nad kompleksem K . Gdzie nie będzie to prowadzić do niejednoznaczności, zamiast "niech będzie dany assembly system $\mathcal{A} = (\{Y_\tau\}_{\tau \in S(K)}, \{i_{\rho\tau}\}_{\rho \subset \tau})$ ", będziemy pisać po prostu "niech będzie dany assembly system $\mathcal{A}$ " i zakładać, że została ustalona kolekcja przestrzeni topologicznych $\{Y_\tau\}_{\tau \in S(K)}$ oraz włożeń $\{i_{\rho\tau}\}_{\rho \subset \tau}$ spełniających warunki definicji.

Definicja 1.2. Niech będzie dany assembly system $\mathcal{A}$ nad kompleksem symplecjajnym K . $\mathcal{A}$ -ilorazem nazywamy przestrzeń topologiczną

$$Y = \coprod_{\tau \subset K} Y_\tau / \sim \quad (1)$$

gdzie $\sim$ jest najmniejszą relacją równoważności generowaną przez relację $\approx$:

$$p \approx q \iff p \in Y_\rho, q \in Y_\tau, \rho \neq \tau, \rho \subset \tau \text{ oraz } i_{\rho\tau}(p) = q \quad (2)$$

Relacja $\sim$ jest efektywnie scharakteryzowana w następującym lemacie.

Lemat 1.3. Niech będzie dany assembly system $\mathcal{A}$ nad kompleksem symplecjajnym K oraz niech $\sim$ będzie relacją równoważności z Definicji 1.2. Ustalmy sympleksy $\rho, \tau \subset K$ oraz punkty $p \in Y_\tau, q \in Y_\rho$. Wtedy $p \sim q \iff \tau \cap \rho \neq \emptyset$ i istnieje punkt $r \in Y_{\tau \cap \rho}$ taki, że $i_{\tau \cap \rho \tau}(r) = p$ oraz $i_{\tau \cap \rho \rho}(r) = q$.

Komentarz. W sytuacji jak w tezie Lematu 1.3 mówimy, że punkt r *skleja* punkty p i q .

Dowód.

($\Rightarrow$) Ponieważ relacja $\sim$ jest generowana przez $\approx$, zachodzi

$$p \sim q \iff \text{istnieje ciąg punktów } (a_1, \dots, a_n) \text{ taki, że } a_1 = p, a_n = q \quad (3)$$

$$\text{oraz } a_1 \approx a_2 \text{ lub } a_2 \approx a_1, \dots, a_{n-1} \approx a_n \text{ lub } a_n \approx a_{n-1}.$$

Przeprowadzimy dowód indukcyjny względem n - liczby elementów w powyższym ciągu punktów.

1. $n = 2$. Zachodzi $p \approx q$ lub $q \approx p$. Bez straty ogólności założmy pierwszy przypadek. Spójrzmy na wzór (2). Wystarczy zatem wziąć $r = p$.
2. $n \rightarrow n + 1$. Założmy, że teza jest prawdziwa dla ciągu złożonego z n elementów, i niech $p \sim q$ w taki sposób, że istnieje ciąg relacji jak w (3) złożony z $n + 1$ elementów. Oznaczmy $a_n = b$. Mamy więc $p \in Y_\tau, b \in Y_\mu$ dla pewnego $\mu \subset K$, $\tau \cap \mu \neq \emptyset$ i r skleja p oraz b . Należy rozpatrzeć dwa przypadki:

(a) $b \approx q$ lub

(b) $q \approx b$.

Ad. (a). Po odczytaniu założeń otrzymujemy, że istnieje następujący ciąg inkluzji: $\tau \supset \tau \cap \mu \subset \mu \subset \rho$, gdzie $q \in Y_\rho$. Z założenia indukcyjnego $\tau \cap \mu \neq \emptyset$, a ponieważ $\mu \subset \rho$, to $\tau \cap \rho \neq \emptyset$. Naturalnie $\tau \cap \mu \subset \tau \cap \rho$. Niech $r' = i_{\tau \cap \mu \tau \cap \rho}(r)$. Sprawdźmy, że r' skleja p oraz q .

Korzystając z warunku złożenia z definicji assembly systemu, otrzymujemy, że

$$i_{\tau \cap \rho \rho}(r') = (i_{\tau \cap \rho \rho} \circ i_{\tau \cap \mu \tau \cap \rho})(r) = i_{\tau \cap \mu \rho}(r) = (i_{\mu \rho} \circ i_{\tau \cap \mu \mu})(r) = i_{\mu \rho}(b) = q.$$

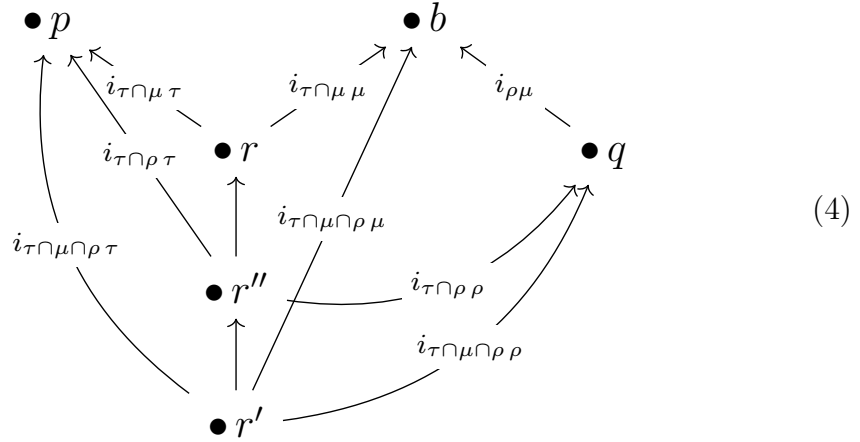
Analogicznie pokazujemy, że $i_{\tau \cap \rho \tau}(r') = p$.

Ad. (b). Jeśli $\tau \cap \rho = \emptyset$, to także $\tau \cap \mu \cap \rho = \emptyset$. Z warunku przekroju z definicji assembly systemu odczytujemy, że wtedy

$$i_{\tau \cap \mu \mu}(Y_{\tau \cap \mu}) \cap i_{\rho \mu}(Y_\rho) = i_{\tau \cap \mu \cap \rho \mu}(Y_{\tau \cap \mu \cap \rho}) = i_{\emptyset \mu}(Y_\emptyset) = \emptyset,$$

co przeczy temu, że $p \sim q$, a konkretnie temu, że $r \approx b$ oraz $q \approx b$.

Musi zatem zachodzić $\tau \cap \rho \neq \emptyset$. Ponownie korzystając warunku przekroju odczytujemy, że $i_{\tau \cap \mu \mu}(Y_{\tau \cap \mu}) \cap i_{\rho \mu}(Y_\rho) = i_{\tau \cap \mu \cap \rho}(Y_{\tau \cap \mu \cap \rho})$. Z założenia zachodzi $i_{\tau \cap \mu \mu}(r) = b = i_{\rho \mu}(q)$, a zatem z warunku przekroju otrzymujemy, że $b = i_{\tau \cap \mu \cap \rho}(r')$ dla pewnego $r' \in Y_{\tau \cap \mu \cap \rho}$. Rozważmy $r'' = i_{\tau \cap \mu \cap \rho \tau \cap \rho}(r')$. Rozumując podobnie jak w *Ad. (a)* możemy pokazać, że $i_{\tau \cap \rho \tau}(r'') = p$ oraz $i_{\tau \cap \rho \rho}(r'') = c$, co sprowadza się do sprawdzenia, że poniższy diagram jest przemienny:

Choć ten warunek przemienności wygląda skomplikowanie, jego uzasadnienie wymaga jedynie wykorzystania założenia, że odwzorowania z rodziny $\{i_{\rho\tau}\}_{\rho\subset\tau}$ są różnowartościowe oraz spełniają warunek złożenia. Sprawdzenie przemienności diagramu (4) pozostawiamy Czytelnikowi.

($\Leftarrow$) Oznaczmy sympleks $\sigma := \tau \cap \rho$. Mamy $i_{\sigma\tau}(r) = p$, czyli $r \approx p$, a zatem i także $r \sim p$. Podobnie otrzymujemy $r \sim q$. Z symetryczności relacji $\sim$ otrzymujemy $p \sim r$. Ponieważ relacja $\sim$ jest tranzytywna, otrzymujemy $p \sim q$. $\square$

Fakt 1.4. Niech będzie dany assembly system $\mathcal{A}$ nad kompleksem symplecjajalnym K oraz niech Y będzie $\mathcal{A}$ -ilorazem. Odwzorowanie ilorazowe $\pi : \coprod_{\tau \subset K} Y_\tau \rightarrow Y$ po ograniczeniu do każdego z Y_τ jest $1 - 1$.

Dowód. Niech $p, q \in Y_\tau$ dla pewnego $\tau \subset K$. Jeśli $\pi(p) = \pi(q)$, z Lematu 1.3 wynika, że $p = q$. $\square$

Uwaga. W dalszej części pracy będziemy utożsamiać przestrzenie Y_τ z odpowiadającymi im podprzestrzeniami w Y , zaś punkty z Y_τ z ich obrazami w Y .

Na potrzeby rozważań w dalszej części pracy, opiszemy także wersję symplecjajalną assembly systemu.

Definicja 1.5. Symplecjajalnym assembly systemem nad kompleksem K nazwiemy taki assembly system $\mathcal{A}$, w którym $\{Y_\tau\}_{\tau \in S(K)}$ jest rodziną kompleksów symplecjajalnych, zaś $\{i_{\rho\tau}\}_{\rho\subset\tau}$ jest rodziną symplecjajalnych włożeń.

Lemat 1.6. Niech $\mathcal{A}$ będzie symplecjajalnym assembly systemem. Jeśli dla pewnych punktów $z_i \in \text{int}(\sigma_i) \subset Y_{\tau_i}$, $i = 1, 2$ zachodzi $z_1 \sim z_2$, to wówczas istnieje sympleks $\sigma \subset Y_{\tau_1 \cap \tau_2}$ taki, że $i_{\tau_1 \cap \tau_2 \tau_i}(\sigma) = \sigma_i$ dla $i = 1, 2$. W takim wypadku zachodzi też równość $\pi(\sigma_1) = \pi(\sigma_2)$.

Komentarz. W sytuacji jak w tezie Lematu 1.6 mówimy, że sympleks σ skleja sympleksy σ_1 oraz σ_2 .

Dowód. Korzystamy z faktów, że

- każdy punkt w kompleksie symplecjajalnym należy do wnętrza dokładnie jednego sympleksu oraz
- dla odwzorowania symplecjajalnego $f : X \rightarrow Y$ między kompleksami symplecjajalnymi X i Y oraz punktów $x \in \text{int}(\tau) \subset X$, $y \in \text{int}(\sigma) \subset Y$ takich, że $f(x) = y$ zachodzi $f(\tau) = \sigma$.

Niech $z_1 \in \text{int}(\sigma_1)$, $z_2 \in \text{int}(\sigma_2)$ będą takie, że $z_1 \sim z_2$. Z Lematu 1.3 wynika, że istnieje punkt $z \in Y_{\tau_1 \cap \tau_2}$, który skleja z_1 oraz z_2 . Z pierwszego faktu powyżej $z \in \text{int}(\sigma)$ dla pewnego sympleksu $\sigma \subset Y_{\tau_1 \cap \tau_2}$. Ponieważ włożenia $i_{\tau_1 \cap \tau_2 \tau_i}$, $i = 1, 2$ są odwzorowaniami symplecjajalnymi, z drugiego faktu powyżej otrzymujemy, że $i_{\tau_1 \cap \tau_2 \tau_i}(\sigma) = \sigma_i$ dla $i = 1, 2$. Ostatnia równość pokazuje także, że $\pi(\sigma_1) = \pi(\sigma_2)$. $\square$

Lemat 1.7. *Niech A będzie symplecjajalnym assembly systemem nad kompleksem symplecjajalnym K , zaś Y będzie A -ilorazem. Wtedy na Y można w naturalny sposób zadać strukturę kompleksu symplecjajalnego.*

Dowód. Wiemy, że dla każdego $\tau \subset K$ przestrzeń Y_τ wyposażona jest w wyróżnioną rodzinę $S(Y_\tau)$ geometrycznych sympleksów; stąd przestrzeń $\coprod_{\tau \subset K} Y_\tau$ wyposażona jest w rodzinę $\mathcal{Y} = \bigcup_{\tau \subset K} S(Y_\tau)$.

Przez geometryczne sympleksy w A -ilorazie będziemy rozumieć podzbiory postaci $\pi(\sigma)$, gdzie $\pi : \coprod_{\tau \subset K} Y_\tau \rightarrow Y$ jest odwzorowaniem ilorazowym, a $\sigma \in \mathcal{Y}$. Odwzorowaniami charakterystycznymi dla tychże są złożenia $\pi \circ \phi_\sigma$, gdzie $\phi_\sigma : \Delta^i \rightarrow \sigma$ jest odwzorowaniem charakterystycznym dla σ pochodzącym z zadania struktury kompleksu symplecjajalnego na każdym z Y_τ . Oznaczmy $S(Y) = \{(\pi(\sigma), \pi \circ \phi_\sigma)\}_{\sigma \in \mathcal{Y}}$. Poniższe obserwacje weryfikują poprawność takiej definicji.

Obserwacja 1.8. *Dla każdego $\sigma \in \mathcal{Y}$ odwzorowanie $\pi \circ \phi_\sigma : \Delta^i \rightarrow \pi(\sigma)$ jest homeomorfizmem.*

Dowód (Obserwacji 1.8). Istotnie, $\phi_\sigma : \Delta^i \rightarrow \sigma$ jest homeomorfizmem z założenia. Dalej, z Faktu 1.4 otrzymujemy, że przyporządkowanie $\sigma \mapsto \pi(\sigma)$ jest 1-1. Jako odwzorowanie ilorazowe π jest też oczywiście surjektywne. Stąd przyporządkowanie $\sigma \mapsto \pi(\sigma)$ jest bijekcją z przestrzeni zwartej w przestrzeń Hausdorffa, a zatem jest homeomorfizmem. Wynika z tego, że złożenie $\pi \circ \phi_\sigma : \Delta^i \rightarrow \pi(\sigma)$ także jest homeomorfizmem. $\square$

Obserwacja 1.9. *Każdy geometryczny sympleks w Y wyposażony jest w jedyne odwzorowanie charakterystyczne.*

Dowód (Obserwacji 1.9). Jeśli $\pi(\sigma_1) = \pi(\sigma_2)$ dla pewnych $\sigma_1 \subset Y_\rho$, $\sigma_2 \subset Y_\tau$, to z Lematu 1.6 otrzymujemy, że w K zachodzi $\rho \cap \tau \neq \emptyset$. Niech sympleks $\nu \subset Y_{\rho \cap \tau}$ skleja σ_1 oraz σ_2 . Oznaczmy $\rho \cap \tau = \varsigma$. Niech $\phi_\nu : \Delta^i \rightarrow \nu$ będzie odwzorowaniem charakterystycznym dla ν pochodzącym z zadania struktury kompleksu symplecjajalnego na Y_ς , analogicznie $\phi_{\sigma_1} : \Delta^i \rightarrow \sigma_1$ oraz $\phi_{\sigma_2} : \Delta^i \rightarrow \sigma_2$.

Zauważmy, że $i_{\varsigma\rho} \circ \phi_\nu = \phi_{\sigma_1} \circ \phi_{\sigma_1}^{-1} \circ i_{\varsigma\rho} \circ \phi_\nu$ i podobnie $i_{\varsigma\tau} \circ \phi_\nu = \phi_{\sigma_2} \circ \phi_{\sigma_2}^{-1} \circ i_{\varsigma\tau} \circ \phi_\nu$. Otrzymujemy przemienny diagram:

$$\begin{array}{ccccc}
\sigma_2 & \xleftarrow{i_{\varsigma\tau}} & \nu & \xrightarrow{i_{\varsigma\rho}} & \sigma_1 \\
\uparrow \phi_{\sigma_2} & & \uparrow \phi_\nu & & \uparrow \phi_{\sigma_1} \\
\Delta^i & \xleftarrow{\phi_{\sigma_2}^{-1} \circ i_{\varsigma\tau} \circ \phi_\nu} & \Delta^i & \xrightarrow{\phi_{\sigma_1}^{-1} \circ i_{\varsigma\rho} \circ \phi_\nu} & \Delta^i
\end{array} \tag{5}$$

Oznaczmy dla przejrzystości dalszego rozumowania $\lambda_1 := (\phi_{\sigma_1}^{-1} \circ i_{\varsigma\tau} \circ \phi_\nu)^{-1}$ oraz $\lambda_2 := (\phi_{\sigma_2}^{-1} \circ i_{\varsigma\rho} \circ \phi_\nu)^{-1}$. Zauważmy, że $\lambda_i, i = 1, 2$ są afinicznymi izomorfizmami Δ^i . Mamy zatem $\pi \circ \phi_{\sigma_i} = \pi \circ \phi_\nu \circ \lambda_i, i = 1, 2$. Pozostaje zauważyć, że odwzorowania charakterystyczne dla σ_1, σ_2 różnią się o afiniczny izomorfizm Δ^i . Ale mamy

$$\pi \circ \phi_{\sigma_1} = \pi \circ \phi_\nu \circ \lambda_1 \text{ oraz } \pi \circ \phi_{\sigma_2} = \pi \circ \phi_\nu \circ \lambda_2,$$

czyli dla $\lambda : \Delta^i \rightarrow \Delta^i, \lambda := \lambda_2^{-1} \circ \lambda_1$ otrzymujemy, że $\pi \circ \phi_{\sigma_1} = \pi \circ \phi_{\sigma_2} \circ \lambda$. Stąd otrzymujemy jedność odwzorowań charakterystycznych. To kończy dowód Obserwacji 1.9. □

Pozostaje sprawdzić, że rodzina $S(Y)$ spełnia warunki

1. $S(Y)$ jest zamknięta na branie ścian,
2. każdy punkt Y należy do wnętrza dokładnie jednego sympleksu z $S(Y)$,
3. przecięcie dwóch sympleksów z $S(Y)$ jest puste lub jest ścianą każdego z nich,
4. dla każdego sympleksu $\sigma \subset Y$ suma wewnątrz wszystkich sympleksów w Y zawierających σ jest otwartym podzbiorem Y .

Ad. 1. Wynika to z faktu, że dla każdego τ rodzina $S(Y_\tau)$ jest zamknięta na branie ścian, a $\pi : \sigma \rightarrow \pi(\sigma)$ jest homeomorfizmem dla każdego $\sigma \in \mathcal{Y}$.

Ad. 2. Niech $p \in Y$. Załóżmy nie wprost, że $p \in \text{int}(\pi(\sigma)), p \in \text{int}(\pi(\rho))$, przy czym $\pi(\sigma) \neq \pi(\rho), \sigma \subset Y_{\tau_1}, \rho \subset Y_{\tau_2}$ dla pewnych $\tau_1, \tau_2 \subset K$. Wtedy $p = \pi(q), p = \pi(r)$ dla pewnych $q \in Y_{\tau_1}, r \in Y_{\tau_2}$. Ponieważ Y_{τ_1}, Y_{τ_2} są kompleksami symplecjajnymi, $q \in \text{int}(\sigma), r \in \text{int}(\rho)$ dla jednoznacznie określonych sympleksów σ oraz ρ . Wówczas z Lematu 1.6 otrzymujemy, że ponieważ $q \sim r$, zachodzi równość $\pi(\sigma) = \pi(\rho)$, co stoi w sprzeczności z założeniem.

Ad. 3. Niech $\pi(\tau_1), \pi(\tau_2) \in S(Y)$. Wtedy $\tau_1 \in Y_{\sigma_1}, \tau_2 \in Y_{\sigma_2}$ dla pewnych $\sigma_1, \sigma_2 \subset K$. Załóżmy, że $\pi(\tau_1) \cap \pi(\tau_2) \neq \emptyset$ i niech $p \in \pi(\tau_1) \cap \pi(\tau_2)$. Wtedy istnieją dwa punkty $a_1 \in Y_{\sigma_1}, a_2 \in Y_{\sigma_2}$ takie, że $\pi(a_1) = p = \pi(a_2)$. Stąd $p \in Y_{\sigma_1 \cap \sigma_2}$. Ponieważ $Y_{\sigma_1 \cap \sigma_2}$ jest kompleksem symplecjajnym, p leży we wnętrzu dokładnie jednego sympleksu: $p \in \text{int}(\sigma)$ dla pewnego $\sigma \in Y_{\sigma_1 \cap \sigma_2}$. Używając ponownie drugiego faktu z dowodu Lematu

1.6 stwierdzamy, że $i_{\sigma_1 \cap \sigma_2 \sigma_i}(\sigma)$ jest ścianą sympleksu $\tau_i, i = 1, 2$, ponieważ $i_{\sigma_1 \cap \sigma_2 \sigma_i}$ są odwzorowaniami symplecjajnymi. Ponieważ $\pi \circ i_{\sigma_1 \cap \sigma_2 \sigma_i} = \pi|_{Y_{\sigma_1 \cap \sigma_2}}$, otrzymujemy, że $\pi(i_{\sigma_1 \cap \sigma_2 \sigma_1}(\sigma)) \cap \pi(i_{\sigma_1 \cap \sigma_2 \sigma_2}(\sigma)) = \pi(\sigma) \cap \pi(\sigma) = \pi(\sigma)$ jest ścianą w $\pi(\tau_i)$.

Ad. 4. Ustalmy sympleks $\sigma \subset Y$. Rozważmy zbiory $St_Y(\sigma) = \{\tau \subset Y : \sigma \subset \tau\}$ oraz $U_\sigma = \bigcup_{\tau \in St_Y(\sigma)} \text{int}(\tau)$. Chcemy pokazać, że zbiór $\pi^{-1}(U_\sigma)$ jest otwarty w $\coprod_{\rho \subset K} Y_\rho$.

Wystarczy pokazać, że dla każdego $\rho \subset K$ zbiór $\pi^{-1}(U_\sigma) \cap Y_\rho$ jest otwarty w Y_ρ . W tym celu zauważmy, że dla każdego sympleksu $\tau \subset Y$ zbiór $\pi^{-1}(\tau) \cap Y_\rho = \pi_{|Y_\rho}^{-1}(\tau)$, o ile jest niepusty, jest pojedynczym sympleksem w Y_ρ . Istotnie, łatwo wynika to z Faktu 1.4 oraz uzasadnionej już wyżej własności 2 dla Y .

W szczególności otrzymujemy, że $\pi^{-1}(\sigma) \cap Y_\rho$ jest sympleksem w Y_ρ . Ponieważ Y_ρ jest kompleksem symplecjajnym, zbiór $U = \bigcup_{\tau \in St_{Y_\rho}(\pi^{-1}(\sigma))} \text{int}(\tau)$ jest otwartym podzbiorem

Y_ρ . Dalej, zauważmy, że $U = \pi^{-1}(U_\sigma) \cap Y_\rho$:

- $\subset$: ustalmy punkt $p \in \text{int}(\tau)$, gdzie τ jest sympleksem w Y_ρ oraz $\pi^{-1}(\sigma) \subset \tau$. Wówczas $\pi(p) \in \pi(\text{int}(\tau)) = \text{int}(\pi(\tau))$, przy czym $\sigma \subset \pi(\tau)$, ponieważ $\pi^{-1}(\sigma) \subset \tau$.
- $\supset$: Ustalmy punkt $q \in Y_\rho$ taki, że $q \in \pi^{-1}(\text{int}(\tau))$, gdzie $\tau \subset Y$ oraz $\sigma \subset \tau$. Chcemy, by dla pewnego sympleksu $\theta \subset Y_\rho$ zachodziło $q \in \text{int}(\theta)$ oraz $\pi_{|Y_\rho}^{-1}(\sigma) \subset \theta$. Wystarczy wziąć $\theta := \pi^{-1}(\tau) \cap Y_\rho$.

Uzasadniliśmy więc, że dla każdego $\rho \subset K$ zbiór $\pi^{-1}(U_\sigma) \cap Y_\rho$ jest otwarty w Y_ρ . To kończy uzasadnienie punktu 4 oraz dowód Lematu 1.7. □

W końcowej części tego rozdziału omówimy jeszcze przydatną konstrukcję odwzorowań ciągłych (odpowiednio: symplecjajnych), których dziedziną jest $\mathcal{A}$ -iloraz Y (odpowiednio: A -iloraz gdy A jest symplecjajnym assembly systemem).

Lemat 1.10. *Niech będzie dany assembly system $\mathcal{A}$ nad pewnym kompleksem symplecjajnym K , dowolna przestrzeń topologiczna Z oraz niech Y będzie $\mathcal{A}$ -ilorazem. Jeśli dla każdego $\tau \in S(K)$ dane jest odwzorowanie ciągłe $f_\tau : Y_\tau \rightarrow Z$ oraz zachodzi następujący warunek zgodności: dla $\rho \subset \tau \in S(K)$ diagram*

$$\begin{array}{ccc}
 Y_\rho & & \\
 \downarrow i_{\rho\tau} & \searrow f_\rho & \\
 & & Z \\
 & \nearrow f_\tau & \\
 Y_\tau & &
 \end{array} \tag{6}$$

jest przemienny, to otrzymujemy dobrze określone, indukowane z odwzorowań f_τ ciągłe odwzorowanie $F : Y \rightarrow Z$ domykające poniższy diagram:

$$\begin{array}{ccc}
\coprod_{\tau \subset Z} Y_\tau & & \\
\pi \downarrow & \searrow f & \\
Y & \dashrightarrow F & Z
\end{array} \tag{7}$$

Ponadto gdy $\mathcal{A}$ jest symplecjalnym assembly systemem, Z jest kompleksem symplecjalnym oraz dla każdego $\tau \in S(K)$ odwzorowanie $f_\tau : Y_\tau \rightarrow Z$ jest symplecjalne, to odwzorowanie F też jest symplecjalne.

Dowód. Mamy naturalne odwzorowanie $f : \coprod_{\tau \subset Z} Y_\tau \rightarrow Z$ zadane przez $f(p) = f_\rho(p)$ gdzie $p \in Y_\rho$. Ustalmy $p, q \in \coprod_{\tau \subset Z} Y_\tau, p \in Y_\rho, q \in Y_\tau$ takie, że $p \sim q$ w Y . Z Lematu 1.3 istnieje punkt $r \in Y_{\rho \cap \tau}$, który skleja p oraz q . Zauważmy, że wtedy $f(p) = f(q)$:

$$f(q) = f_\tau(q) = f_\tau(i_{\rho \cap \tau}(r)) = f_{\rho \cap \tau}(r) = f_\rho(i_{\rho \cap \tau}(r)) = f_\rho(p) = f(p) \tag{8}$$

Z uniwersalności przestrzeni ilorazowej istnieje jedyne odwzorowanie ciągłe $F : Y \rightarrow Z$ takie, że $F \circ \pi = f$.

Udowodnimy teraz drugą część lematu dotyczącą sytuacji symplecjalnej. Ustalmy sympleks $\sigma \subset Y$. Chcemy, by istniał sympleks $\tau \subset Z$ taki, że obcięcie $F|_\sigma$ jest odwzorowaniem afinicznym na τ (po wyrażeniu $F|_\sigma$ w terminach odwzorowań charakterystycznych dla σ oraz τ). Niech $\pi \circ \phi_\sigma$ będzie odwzorowaniem charakterystycznym dla σ . Korzystając z rozumowania w pierwszej części dowodu, widzimy, że $F|_\sigma = F|_\sigma \circ \pi \circ \phi_\sigma = f|_\sigma \circ \phi_\sigma$. Ponieważ $f|_\sigma$ jest odwzorowaniem symplecjalnym, istnieje $\tau \subset Z$ taki, że $\psi_\tau^{-1} \circ f|_\sigma \circ \phi_\sigma$ jest surjekcją i odwzorowaniem afinicznym, gdzie $\psi_\tau : \Delta^{\dim(\tau)} \rightarrow \tau$ jest odwzorowaniem charakterystycznym dla τ . Znaleźliśmy zatem sympleks $\tau \subset Z$ o żądanych własnościach, co pokazuje, że F jest symplecjalne. $\square$

2 Symplecjalny assembly system wyznaczony przez reguły zastępowania i etykietowanie

W tej sekcji wprowadzimy pojęcia, które pozwolą w wygodny oraz ścisły sposób opisać konstrukcję kompaktu Markowa.

2.1 Dobra rodzina sympleksów

Definicja 2.1. Dobrą rodziną sympleksów nazwiemy parę $\mathcal{D} = [\Sigma, \{z_\beta\}_{\beta \in B}]$, gdzie

- Σ to zbiór sympleksów (niekoniecznie skończony);
- B to zbiór wszystkich właściwych ścian we wszystkich sympleksach $\sigma \in \Sigma$
- Dla każdego sympleksu $\sigma \in \Sigma$ oraz dla każdej właściwej ściany $\beta \subset \sigma$, $z_\beta : \sigma_\beta \rightarrow \sigma$ jest symplecjalnym włożeniem na ścianę β dla pewnego $\sigma_\beta \in \Sigma$.

Wymagamy jedyności odwzorowania z_β dla ustalonego $\beta \in B$ oraz zamkniętości rodziny $\{z_\beta\}_{\beta \in B}$ na składanie.

Przykład 2.2. Rozważmy rodzinę sympleksów $\mathcal{D}_{\leq n}$, zdefiniowaną następująco: zbiór $\Sigma = \{\sigma_0, \sigma_1, \dots, \sigma_n\}$ zawiera po jednym sympleksie wymiarów od 0 do n , przy czym każdy sympleks jest zaopatrzony w porządek wierzchołków. Rodzinę $\{z_\beta\}_{\beta \in B}$ określamy zaś w następujący sposób: dla każdego $k \leq n$ oraz j -wymiarowej ściany $\beta \subset \sigma_k$ kładziemy $(\sigma_k)_\beta = \sigma_j$; wówczas za $z_\beta : \sigma_\beta \rightarrow \beta$ przyjmujemy jedyny izomorfizm afiniczny $\sigma_j \rightarrow \beta$ respektujący przyjęty porządek wierzchołków. Jasne jest, że tak określona rodzina $\mathcal{D}_{\leq n}$ jest dobrą rodziną sympleksów.

Przykład 2.3. Niech K będzie dowolnym kompleksem symplecjajalnym. Rozważmy rodzinę $\mathcal{D}_K$, w której $\Sigma = S(K)$, zaś dla $\beta, \sigma \in S(K)$ takich, że $\beta \subset \sigma$ kładziemy $\sigma_\beta = \beta$ oraz $z_\beta = id_\beta$. Naturalnie jest to dobra rodzina sympleksów.

2.2 Reguły zastępowania

Niech dana będzie dobra rodzina sympleksów $\mathcal{D} = [\Sigma, \{z_\beta\}_{\beta \in B}]$.

Definicja 2.4. *Regułą zastępowania* dla $\sigma \in \Sigma$ nazwiemy parę (P_σ, π_σ) , taką, że

- P_σ jest skończonym kompleksem symplecjajalnym,
- $\sigma' \xleftarrow{\pi_\sigma} P_\sigma$ jest odwzorowaniem symplecjajalnym na pierwsze podrozbiecie barycentryczne σ' sympleksu σ .

Rodziną reguł zastępowania dla $\mathcal{D}$ nazwiemy taką rodzinę reguł zastępowania $\{(P_\sigma, \pi_\sigma) : \sigma \in \Sigma\}$, w której każdy sympleks ze zbioru Σ zaopatrzony jest w dokładnie jedną regułę zastępowania, a ponadto dana jest rodzina *odwzorowań łączących* $\{P_{z_\beta} : \beta \in B\}$ taka, że dla $\sigma \in \Sigma$ oraz właściwej ściany $\beta \subset \sigma$ (zaopatrzonej w odwzorowanie $z_\beta : \sigma_\beta \rightarrow \sigma$ dla pewnego $\sigma_\beta \in \Sigma$) odwzorowanie $P_{z_\beta} : P_{\sigma_\beta} \rightarrow P_\sigma$ jest symplecjajalnym włożeniem.

Zakładamy, że odwzorowania z rodziny $\{P_{z_\beta}\}$ spełniają następujące warunki:

1. Dla reguł zastępowania (P_σ, π_σ) oraz $(P_{\sigma_\beta}, \pi_{\sigma_\beta})$ dla sympleksów σ_β oraz σ odpowiednio, zachodzi $\pi_\sigma \circ P_{z_\beta} = z'_\beta \circ \pi_{\sigma_\beta}$, czyli diagram

$$\begin{array}{ccc} \sigma'_\beta & \xleftarrow{\pi_{\sigma_\beta}} & P_{\sigma_\beta} \\ z'_\beta \downarrow & & \downarrow P_{z_\beta} \\ \sigma' & \xleftarrow{\pi_\sigma} & P_\sigma \end{array} \quad (9)$$

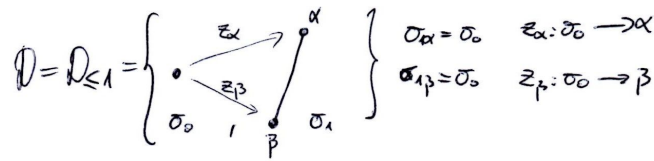
jest przemienny, gdzie z'_β to indukowane przez z_β odwzorowanie symplecjajalne między barycentrycznymi podrozbieciami sympleksów σ_β oraz σ . Żądamy, aby zachodziła równość $\pi_\sigma^{-1}(\beta) = P_{z_\beta}(P_{\sigma_\beta})$.

2. Dla sympleksów $\beta \subset \sigma$ oraz $\alpha \subset \sigma_\beta$, dla których (jako elementów dobrej rodziny $\mathcal{D}$) zachodzi $z_\beta \circ z_\alpha = z_{z_\beta(\alpha)}$, zachodzi również $P_{z_\beta} \circ P_{z_\alpha} = P_{z_{z_\beta(\alpha)}}$.

Rodzinę reguł zastępowania dla dobrej rodziny $\mathcal{D}$ będziemy oznaczać przez $\mathcal{R}_{\mathcal{D}}$. Gdzie nie prowadzi to do niejednoznaczności, będziemy omijać indeks i pisać po prostu $\mathcal{R}$. Domyślnie $\mathcal{R}$ będzie zestawem danych $\left[\{(P_{\sigma}, \pi_{\sigma}) : \sigma \in \Sigma\}, \{P_{z_{\beta}} : \beta \in B\} \right]$ postaci opisanej powyżej.

Uwaga 2.5. Dla jednej dobrej rodziny $\mathcal{D}$ mogą istnieć różne rodziny reguł zastępowania.

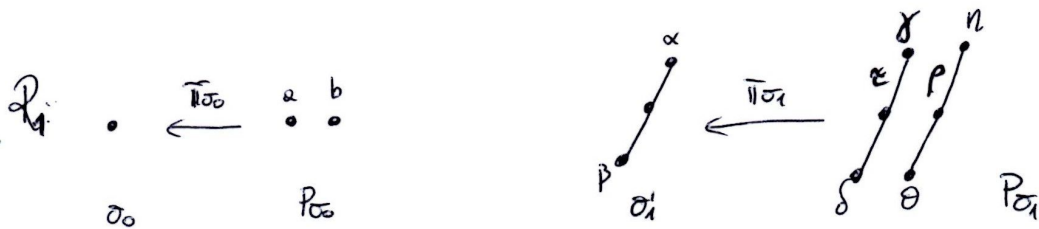
Przykład 2.6. Rozważmy dobrą rodzinę $\mathcal{D} = \mathcal{D}_{\leq 1}$ jak w Przykładzie 2.2, w której $\Sigma = \{\sigma_0, \sigma_1\}, B = \{\alpha, \beta\}$. (Rysunek 1).

Rysunek 1: Dobra rodzina $\mathcal{D}_{\leq 1}$

Rozważmy dwie rodziny $\mathcal{R}_1$ oraz $\mathcal{R}_2$ reguł zastępowania dla $\mathcal{D}$. Za rodzinę $\mathcal{R}_1$ przyjmijmy następujący zestaw reguł (Rysunek 2):

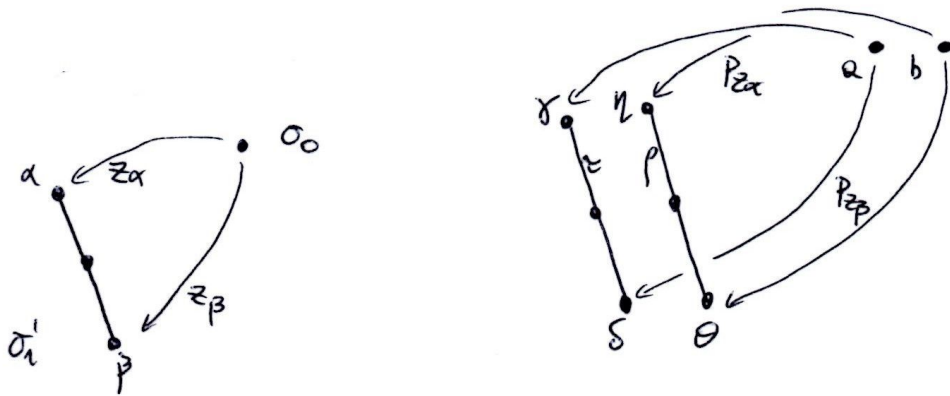
- określamy P_{σ_0} jako przestrzeń złożoną z dwóch 0-sympleksów a oraz b , zaś π_{σ_0} jako odwzorowanie przeprowadzające sympleksy a oraz b w σ_0 ;
- P_{σ_1} składa się z dwóch 1-sympleksów τ oraz ρ , a odwzorowanie π_{σ_1} jest symplijalnym odwzorowaniem przedłużającym odwzorowanie przyporządkowujące wierzchołki γ i δ sympleksu τ wierzchołkom α i β odpowiednio, oraz η i θ sympleksu ρ wierzchołkom sympleksu α i β odpowiednio.

Rysunek 2: Rodzina $\mathcal{R}_1$ dla $\mathcal{D}_{\leq 1}$

Opiszemy jeszcze odwzorowania łączące występujące w Definicji 2.4 (Rysunek 3).

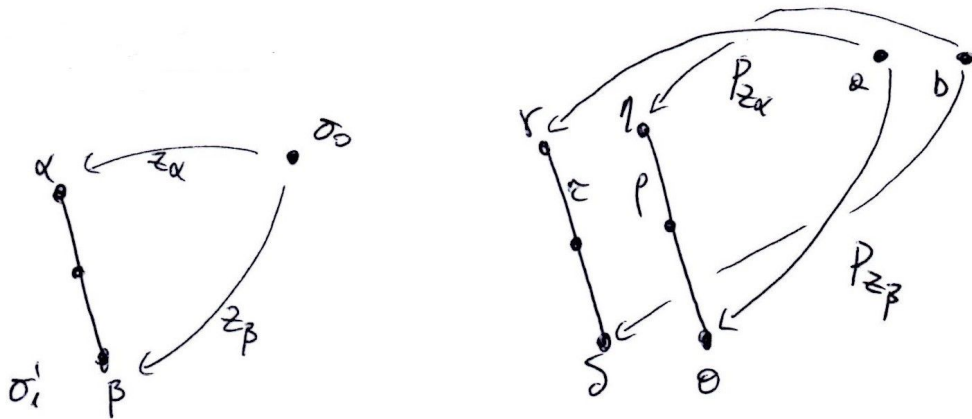
- Dla odwzorowania z_{α} określamy włożenie $P_{z_{\alpha}}$ przyporządkowujące sympleks a ścianie γ , zaś sympleks b ścianie η ,

Rysunek 3: Odwzorowania łączące dla $\mathcal{R}_1$

- dla odwzorowania z_β określamy włożenie P_{z_β} przyporządkowujące sympleks a ścianie δ , zaś sympleks b ścianie θ .

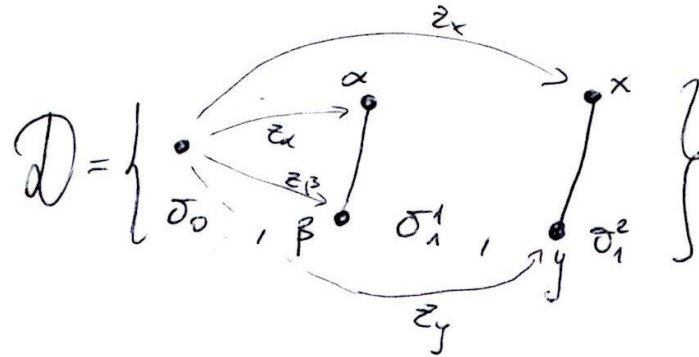
Za rodzinę reguł $\mathcal{R}_2$ przyjmujemy ten sam zestaw reguł, co w rodzinie $\mathcal{R}_1$, zmieniając jedynie włożenie P_{z_β} , które w tym przypadku przyporządkowuje sympleks a ścianie θ , zaś sympleks b ścianie δ (Rysunek 4).

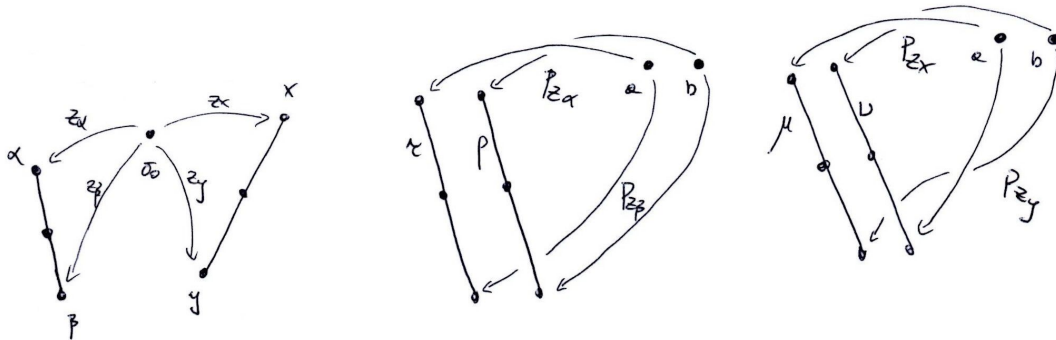
Rysunek 4: Odwzorowania łączące dla $\mathcal{R}_2$

Jak zobaczymy później, rodziny $\mathcal{R}_1$ oraz $\mathcal{R}_2$ dla $\mathcal{D}_{\leq 1}$ prowadzą do istotnie różnych rezultatów w konstrukcjach kompaktów Markowa.

Przykład 2.7. Rozważmy dobrą rodzinę $\mathcal{D}$, w której zbiór Σ składa się z jednego 0-sympleksu σ_0 oraz dwóch 1-sympleksów σ_1^1 oraz σ_1^2 . Ściany sympleksu σ_1^1 oznaczmy przez α oraz β , zaś sympleksu σ_1^2 przez x oraz y . Każde odwzorowanie z rodziny $\{z_\beta\}$ przyporządkowuje σ_0 odpowiedniej ścianie w 1-sympleksach σ_1^1 oraz σ_1^2 (Rysunek 5).

Rysunek 5: Dobra rodzina $\mathcal{D}$ dla Przykładu 2.7

Rysunek 6: Odwzorowania łączące dla rodziny $\mathcal{R}$ z Przykładu 2.7

Rodzinę $\mathcal{R}$ dla $\mathcal{D}$ definiujemy podobnie jak w poprzednim przykładzie, przyporządkowując każdemu sympleksowi z $\mathcal{D}$ dwa sympleksy tego samego wymiaru. Oznaczmy sympleksy przyporządkowane sympleksowi σ_1^1 przez τ i ρ , zaś sympleksy przyporządkowane sympleksowi σ_1^2 przez μ i ν . Odwzorowania $\{\pi_\sigma\}_{\sigma \in \Sigma}$ kolapsują powielone sympleksy w ich wyjściowe postaci jak w Przykładzie 2.6. Odwzorowania łączące dla włożeń z_α oraz z_β definiujemy jak w rodzinie $\mathcal{R}_1$ z poprzedniego przykładu, zaś dla włożeń z_x oraz z_y jak w rodzinie $\mathcal{R}_2$ (por. Rysunek 6)

Powyższy przykład jest ścisłym i formalnym zapisem intuicyjnej idei przedstawionej w Przykładzie 3.5 w pracy Bell-Nagórko [BN17].

Przykład 2.8. Niech będą dane kompleksy symplecjalne K, L oraz surjektywne odwzorowanie symplecjalne $h : L \rightarrow K'$ na podrozbicie barycentryczne K' kompleksu

K . Określmy rodzinę reguł zastępowania $\mathcal{R}_h$ dla dobrej rodziny sympleksów $\mathcal{D}_K$ z Przykładu 2.3: dla $\sigma \in \Sigma = S(K)$ kładziemy $P_\sigma := h^{-1}(\sigma')$, gdzie σ' jest podrozbiem barycentrycznym sympleksu σ , zaś $\pi_\sigma := h|_{h^{-1}(\sigma')}$. Naturalnie dla $\beta \subset \sigma$ przyjmujemy $z_\beta = id_\beta$ oraz $P_{z_\beta} = id_{h^{-1}(\beta')} : h^{-1}(\beta') \rightarrow h^{-1}(\sigma')$.

2.3 Etykietowanie

Mając już w ręku narzędzia i teorię opisującą zachowanie assembly systemu, chcemy budować rozmaite assembly systemy nad danym kompleksem symplecjajalnym X . W tym celu pokażemy, jak "etykietować" kompleksy symplecjajalne regułami zastępowania, by można było z nich utworzyć odpowiedni assembly system nad X .

Definicja 2.9. Dana jest dobra rodzina sympleksów $\mathcal{D}$. $\mathcal{D}$ -etykietowaniem kompleksu symplecjajalnego X nazwiemy parę $\Lambda = [\lambda, \{u_\sigma\}_{\sigma \in S(X)}]$ gdzie

- $\lambda : S(X) \rightarrow \Sigma$ jest mnogościowym przyporządkowaniem sympleksom z X sympleksów ze zbioru Σ tak, że dla każdego $\sigma \in S(X)$ mamy $\dim(\sigma) = \dim(\lambda(\sigma))$,
- dla każdego $\sigma \in S(X)$ odwzorowanie $u_\sigma : \sigma \rightarrow \lambda(\sigma)$ jest izomorfizmem sympleksów (utożsamienie sympleksu σ z sympleksem $\lambda(\sigma)$ będącym jego etykietą), przy czym spełniony jest warunek

$$\text{dla } \rho \subset \tau \text{ zachodzi } \lambda(\rho) = \lambda(\tau)_{u_\tau(\rho)} \quad (10)$$

(symbol $\lambda(\tau)_{u_\tau(\rho)}$ jest tu rozumiany w takim sensie jak symbol σ_β w sekcji 3: $u_\tau(\rho)$ jest właściwą ścianą w $\lambda(\tau)$ odpowiadającą ścianie ρ w τ). Ponadto żądamy, aby poniższy diagram był przemienny:

$$\begin{array}{ccc} \rho & \xrightarrow{\quad} & \tau \\ u_\rho \downarrow & & \downarrow u_\tau \\ \lambda(\rho) & \xrightarrow{z_{u_\tau(\rho)}} & \lambda(\tau) \end{array} \quad (11)$$

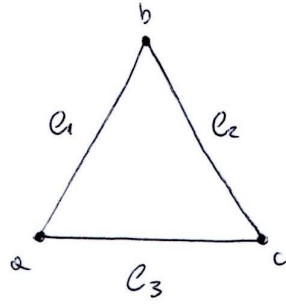
Przykład 2.10.

Rozważmy kompleks symplecjajalny X złożony z trzech 1-sympleksów e_1, e_2 oraz e_3 , złączonych wzdłuż ścian w ten sposób, by otrzymać tylko trzy 0-sympleksy a, b oraz c (Rysunek 7).

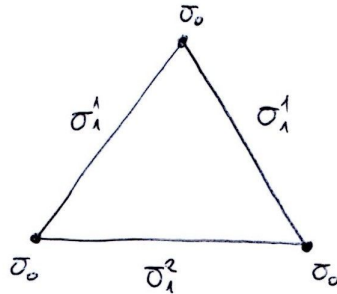
Rozważmy $\mathcal{D}$ -etykietowanie dobrą rodziną $\mathcal{D}$ z Przykładu 2.7 w następujący sposób: dla 0-sympleksów a, b, c określamy $\lambda(a) = \lambda(b) = \lambda(c) = \sigma_0$, zaś dla 1-sympleksów określamy $\lambda(e_1) = \lambda(e_2) = \sigma_1^1$, $\lambda(e_3) = \sigma_1^2$. Dla każdego $\sigma \in S(X)$ określamy $u_\sigma : \sigma \rightarrow \lambda(\sigma)$ jako dowolny symplecjajalny izomorfizm między sympleksem σ a $\lambda(\sigma)$. W rezultacie możemy utożsamiać sympleksy z X z sympleksami z dobrej rodziny $\mathcal{D}$ (Rysunek 8).

Przykład 2.11. Opiszemy tautologiczne etykietowanie kompleksu K dobrą rodziną $\mathcal{D}_K$ jak w Przykładzie 2.3. Niech będzie dany kompleks symplecjajalny K oraz rodzina $\mathcal{D}_K$. Możemy wówczas rozważyć parę $\Lambda = [id_{S(K)}, \{id_\sigma\}_{\sigma \in S(K)}]$. Naturalnie jest to $\mathcal{D}_K$ -etykietowanie kompleksu K .

Rysunek 7: Komplex X

Rysunek 8: Komplex X z $\mathcal{D}$ -etykietowaniem

Przykład 2.12. Dla kompleksów symplecjalnych K, L , dobrej rodziny $\mathcal{D}_K$ oraz $h : L \rightarrow K$ - niezdegenerowanego odwzorowania symplecjalnego, mamy następujące $\mathcal{D}_K$ -etykietowanie kompleksu L : dla $\sigma \in S(L)$ przyjmujemy $\lambda(\sigma) := h(\sigma)$ oraz $u_\sigma := h|_\sigma$.

2.4 Konstrukcja

W tej sekcji pokażemy, jak wykonać pierwszy krok w konstrukcji kompaktu Markowa. Wychodząc od dobrej rodziny $\mathcal{D}$, rodziny reguł zastępowania $\mathcal{R}$ dla $\mathcal{D}$ oraz $\mathcal{D}$ -etykietowania pewnego kompleksu symplecjalnego X_0 opiszemy symplecjalny assembly system A nad X_0 , A -iloraz Y oraz odwzorowanie symplecjalne $Y \rightarrow X_0$.

Niech będą dane dobra rodzina $\mathcal{D} = [\Sigma, \{z_\beta\}_{\beta \in B}]$, kompleks symplecjalny X_0 , $\mathcal{D}$ -etykietowanie $\Lambda = [\lambda, \{u_\sigma\}_{\sigma \in S(X_0)}]$ kompleksu X_0 , oraz rodzina $\mathcal{R} = [\{(P_\sigma, \pi_\sigma) : \sigma \in \Sigma\}, \{P_{z_\beta} : \beta \in B\}]$ reguł zastępowania dla $\mathcal{D}$. Z tych danych jesteśmy w stanie zadać strukturę symplecjalnego assembly systemu $A = A(X_0, \mathcal{D}, \mathcal{R}, \Lambda)$ nad kompleksem X_0 .

Istotnie, dla każdego sympleksu $\tau \subset X_0$ możemy przyjąć

$$Y_\tau := P_{\lambda(\tau)} \tag{12}$$

gdzie $\lambda(\tau)$ jest etykietą τ względem etykietowania Λ (dla każdego $\tau \subset X_0$ mamy osobną kopię kompleksu $P_{\lambda(\tau)}$).

Zdefiniujemy teraz odwzorowania $i_{\rho\tau}$ występujące w definicji assembly systemu. Niech ρ, τ będą sympleksami w X_0 takimi, że $\rho \subset \tau$, oraz niech $\lambda(\rho), \lambda(\tau)$ będą ich etykietami względem etykietowania Λ . Z warunków (9) oraz (11) otrzymujemy, że poniższy diagram jest przemienny:

$$\begin{array}{ccccc}
\rho & \xrightarrow{u_\rho} & \lambda(\rho) & \longleftarrow & P_{\lambda(\rho)} \\
\downarrow & & \downarrow z_{u_\tau(\rho)} & & \downarrow P_{z_{u_\tau(\rho)}} \\
\tau & \xrightarrow{u_\tau} & \lambda(\tau) & \longleftarrow & P_{\lambda(\tau)}
\end{array} \quad (13)$$

gdzie $P_{z_{u_\tau(\rho)}}$ jest symplecjajalnym włożeniem będącym odwzorowaniem łączącym z $\mathcal{R}$. Dla każdej pary sympleksów $\rho \subset \tau$ w X_0 definiujemy $i_{\rho\tau} := P_{z_{u_\tau(\rho)}}$.

Przekonajmy się, że tak zdefiniowane odwzorowania $i_{\rho\tau}$ spełniają warunek złożenia. Ustalmy sympleks $\nu \subset X_0$ taki, że $\rho \subset \tau \subset \nu$. Niech sympleks $\lambda(\nu)$ będzie etykietą ν . Z warunku (13) otrzymujemy przemienny diagram:

$$\begin{array}{ccccc}
\rho & \hookrightarrow & \tau & \hookrightarrow & \nu \\
u_\rho \downarrow & & \downarrow u_\tau & & \downarrow u_\nu \\
\lambda(\rho) & \xrightarrow{z_{u_\tau(\rho)}} & \lambda(\tau) & \xrightarrow{z_{u_\nu(\tau)}} & \lambda(\nu) \\
\pi_{\lambda(\rho)} \uparrow & & \uparrow \pi_{\lambda(\tau)} & & \uparrow \pi_{\lambda(\nu)} \\
P_{\lambda(\rho)} & \xrightarrow{P_{z_{u_\tau(\rho)}}} & P_{\lambda(\tau)} & \xrightarrow{P_{z_{u_\nu(\tau)}}} & P_{\lambda(\nu)}
\end{array} \quad (14)$$

Z warunku 2 nałożonego w Definicji 2.4 na rodzinę $\{P_{z_\beta}\}$ odwzorowań łączących, otrzymujemy, że

$$i_{\rho\nu} = P_{z_{u_\nu(\rho)}} = P_{z_{u_\nu(\tau)}(u_\tau(\rho))} = P_{z_{u_\tau(\rho)}} \circ P_{z_{u_\nu(\tau)}} = i_{\tau\nu} \circ i_{\rho\tau}. \quad (15)$$

Wykażemy teraz, że jeśli dla pewnych sympleksów $\tau_1, \tau_2, \sigma \subset X_0$ zachodzi $\tau_1, \tau_2 \subset \sigma$, to $i_{\tau_1\sigma}(Y_{\tau_1}) \cap i_{\tau_2\sigma}(Y_{\tau_2}) = i_{\tau_1\cap\tau_2\sigma}(Y_{\tau_1\cap\tau_2})$. Z warunku 1 z Definicji 2.4 otrzymujemy, że

$$\begin{aligned}
i_{\tau_1\sigma}(Y_{\tau_1}) \cap i_{\tau_2\sigma}(Y_{\tau_2}) &= P_{z_{u_\sigma(\tau_1)}}(P_{\lambda(\tau_1)}) \cap P_{z_{u_\sigma(\tau_2)}}(P_{\lambda(\tau_2)}) = \pi_{\lambda(\sigma)}^{-1}(\lambda(\tau_1)) \cap \pi_{\lambda(\sigma)}^{-1}(\lambda(\tau_2)) = \\
&= \pi_{\lambda(\sigma)}^{-1}(\lambda(\tau_1) \cap \lambda(\tau_2)) = P_{z_{u_\sigma(\tau_1\cap\tau_2)}}(P_{\lambda(\tau_1\cap\tau_2)}) = i_{\tau_1\cap\tau_2\sigma}(Y_{\tau_1\cap\tau_2}).
\end{aligned} \quad (16)$$

Definiujemy A-iloraz X_1 wzorem

$$X_1 := \coprod_{\tau \subset X_0} Y_\tau / \sim \quad (17)$$

gdzie $\sim$ jest relacją równoważności z Definicji 1.2 odpowiednią dla assembly systemu $A(X_0, \mathcal{D}, \mathcal{R}, \Lambda)$. Ponieważ spełnione są warunki Lematu 1.7, X_1 jest kompleksem

symplicjalnym.

Rozumując jak w Lemacie 1.10, zdefiniujemy teraz niezbędne do opisanie konstrukcji kompaktów Markowa odwzorowanie symplecjajalne, którego dziedziną jest A-iloraz X_1 , zaś obrazem barycentryczne podrozbicie X'_0 kompleksu X_0 .

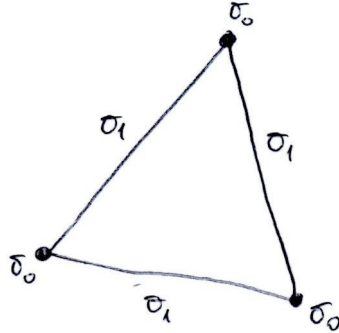
Dla każdego sympleksu $\tau \in S(X_0)$ określmy $f_\tau : Y_\tau \rightarrow X_0$ jako $f_\tau := u_\tau^{-1} \circ \pi_{\lambda(\tau)}$, gdzie przeciwdziedzinę τ' tego odwzorowania traktujemy jako podzbiór w X'_0 (podrozbiciu barycentrycznym kompleksu X_0). Sprawdźmy, że tak określone odwzorowania f_τ spełniają warunek zgodności opisany w Lemacie 1.10. Ustalmy sympleks $\rho \in S(X_0)$ taki, że $\rho \subset \tau$. Mamy

$$f_\tau \circ i_{\rho\tau} = u_\tau^{-1} \circ \pi_{\lambda(\tau)} \circ P_{z_{u_\tau(\rho)}} \stackrel{(13)}{=} u_\tau^{-1} \circ z_{u_\tau(\rho)} \circ \pi_{\lambda(\rho)} \stackrel{(13)}{=} u_\rho^{-1} \circ \pi_{\lambda(\rho)} = f_\rho \quad (18)$$

Ponieważ A jest symplecjajalnym assembly systemem, X_0 jest kompleksem symplecjajalnym oraz każde z odwzorowań f_τ jest symplecjajalne, z Lematu 1.10 otrzymujemy dobrze określone, indukowane z odwzorowań f_τ odwzorowanie symplecjajalne $\Pi_0 : X_1 \rightarrow X'_0$.

Definicja 2.13. Mając dany kompleks symplecjajalny X_0 wraz z $\mathcal{D}$ -etykietowaniem Λ oraz rodzinę $\mathcal{R}$ reguł zastępowania dla $\mathcal{D}$, skonstruowaną jak wyżej przestrzeń X_1 nazywamy $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R})$ -ilorazem nad X_0 , a odwzorowanie Π_0 nazywamy $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R})$ -odwzorowaniem z X_1 do X_0 .

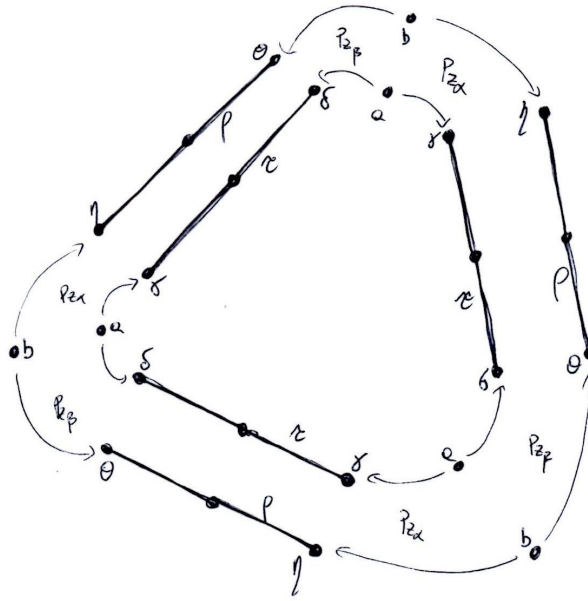
Przykład 2.14. Rozważmy kompleks symplecjajalny X jak w Przykładzie 2.10, z $\mathcal{D}$ -etykietowaniem rodziną $\mathcal{D}$ z Przykładu 2.6 (w narzucający się sposób) oraz rodziną reguł $\mathcal{R}_1$ (Rysunek 9).

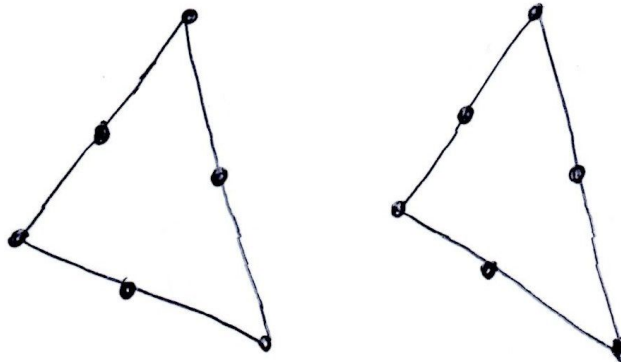
Rysunek 9: Kompleks X

Tworzymy assembly system zgodnie z procedurą opisaną powyżej w tej sekcji. Na Rysunku 10 przedstawiono przestrzeń $\coprod_{\tau \in X_0} Y_\tau$ z pomocniczo zaznaczonymi włożeniami $\{P_{z_\beta}\}_{\beta \in B}$ pochodzącymi od odwzorowań łączących dla rodziny $\mathcal{R}_1$.

Otrzymujemy A-iloraz X_1 będący dwoma rozłącznymi kopiami kompleksu X (Rysunek 11). $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R}_1)$ -odwzorowanie Π_0 przeprowadza obie kopie z powrotem w kompleks X .

Rysunek 10: Przestrzeń $\coprod_{\tau \subset X_0} Y_\tau$ z zaznaczonymi włożeniami pochodzącymi z $\mathcal{R}_1$

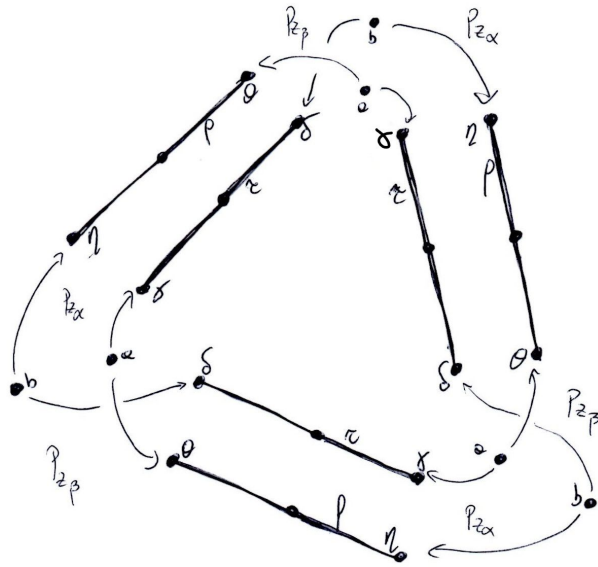

Rysunek 11: $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R}_1)$ -iloraz nad X

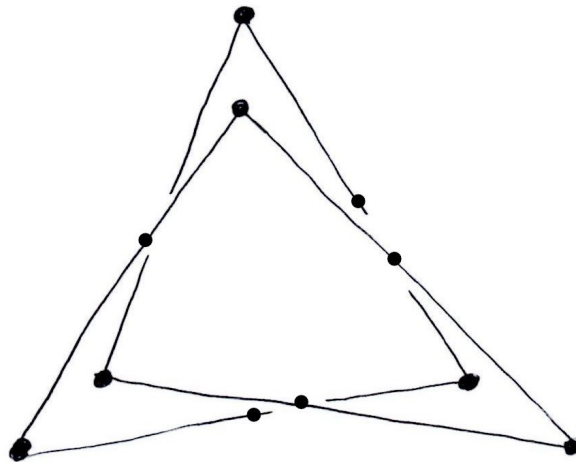
Przekonajmy się teraz, że $\mathcal{D}$ -etykietowanie tego samego kompleksu X rodziną reguł $\mathcal{R}_2$ skutkuje istotnie innym $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R})$ -ilorazem. Rozważmy zatem ten sam kompleks X i to samo $\mathcal{D}$ -etykietowanie, lecz zamiast rodziny $\mathcal{R}_1$ rozważmy rodzinę $\mathcal{R}_2$ reguł zastępowania. Na rysunku 12 przedstawiono przestrzeń $\coprod_{\tau \subset X_0} Y_\tau$ z pomocniczo zaznaczonymi włożeniami $\{P_{z_\beta}\}_{\beta \in B}$ pochodzącymi od odwzorowań łączących dla rodziny $\mathcal{R}_2$.

Tym razem jako A-iloraz otrzymujemy spójny 1-wymiarowy kompleks (Rysunek 13). $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R}_2)$ -odwzorowanie Π_0 przeprowadza X_1 z powrotem w kompleks X.

Przykład 2.15. Niech będą dane kompleksy symplecjialne K, L oraz surjektywne odwzorowanie symplecjialne $h : L \rightarrow K'$ na podrozbicie barycentryczne K' kompleksu K. Rozważmy tautologiczne $\mathcal{D}_K$ - etykietowanie Λ kompleksu K jak w Przykładzie

Rysunek 12: Przestrzeń $\coprod_{\tau \in X_0} Y_\tau$ z zaznaczonymi włożeniami pochodzącymi z $\mathcal{R}_2$

Rysunek 13: A-iloraz X_1

2.11 oraz rodzinę reguł zastępowania $\mathcal{R}_h$ dla $\mathcal{D}_K$ jak w Przykładzie 2.8. Wówczas $(\Lambda, \mathcal{D}_K, \mathcal{R}_h)$ -iloraz nad K dla assembly systemu $A(K, \mathcal{D}_K, \mathcal{R}_h, \Lambda)$ można utożsamić z kompleksem L , zaś $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R})$ -odwzorowanie Π_0 pokrywa się z odwzorowaniem h .

3 Konstruktywna definicja kompaktu Markowa

Niech $\mathcal{D}$ będzie dobrą rodziną sympleksów oraz niech $\mathcal{R}$ będzie rodziną reguł zastępowania dla $\mathcal{D}$.

Definicja 3.1. $\mathcal{D}$ -etykietowaniem rodziny $\mathcal{R}$ nazwiemy $\mathcal{D}$ -etykietowanie $\Lambda_{\mathcal{R}} = [\lambda_{\mathcal{R}}, \{u_{\tau}^{\mathcal{R}}\}_{\tau \subset \coprod_{\sigma \in \Sigma} P_{\sigma}}]$ kompleksu $\coprod_{\sigma \in \Sigma} P_{\sigma}$ takie, że dla dowolnych $\sigma_{\beta}, \sigma \in \Sigma$ takich, że $z_{\beta} : \sigma_{\beta} \rightarrow \sigma$ jest włożeniem z dobrej rodziny $\mathcal{D}$ oraz dowolnych sympleksów $\rho_1 \subset P_{\sigma_{\beta}}, \rho_2 \subset P_{\sigma}$ takich, że $P_{z_{\beta}}(\rho_1) = \rho_2$ mamy $\lambda_{\mathcal{R}}(\rho_1) = \lambda_{\mathcal{R}}(\rho_2)$ oraz diagram

$$\begin{array}{ccc}
 \rho_1 & \xrightarrow{P_{z_{\beta}}} & \rho_2 \\
 & \searrow^{u_{\rho_1}^{\mathcal{R}}} & \swarrow_{u_{\rho_2}^{\mathcal{R}}} \\
 & \lambda_{\mathcal{R}}(\rho_1) = \lambda_{\mathcal{R}}(\rho_2) &
 \end{array} \tag{19}$$

jest przemienny.

Lemat 3.2. Niech będzie dany kompleks symplecjalny X_0 wraz z $\mathcal{D}$ -etykietowaniem Λ oraz rodzina $\mathcal{R}$ reguł zastępowania dla $\mathcal{D}$. Wówczas $\mathcal{D}$ -etykietowanie $\Lambda_{\mathcal{R}}$ rodziny $\mathcal{R}$ indukuje $\mathcal{D}$ -etykietowanie $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R})$ -ilorazu X_1 .

Dowód. Niech $\pi : \coprod_{\tau \subset X_0} Y_{\tau} \rightarrow X_1$ będzie odwzorowaniem ilorazowym dla symplecjalnego A -ilorazu definiującego X_1 . Pokażemy, że na X_1 istnieje dokładnie jedno $\mathcal{D}$ -etykietowanie $\Lambda_1 = [\lambda_1, \{u_{\sigma}^1\}_{\sigma \in S(X_1)}]$ takie, że jeśli dla pewnych sympleksów $\sigma_1 \subset \coprod_{\tau \subset X_0} Y_{\tau}$ oraz $\sigma \subset Y$ zachodzi $\pi(\sigma_1) = \sigma$, to $\lambda_1(\sigma) = \lambda_{\mathcal{R}}(\sigma_1)$ oraz $u_{\sigma}^1 \circ \pi = u_{\sigma_1}^{\mathcal{R}}$.

Jednoznaczność jest na podstawie powyższych warunków oczywista, uzasadnienia wymaga natomiast dobra określoność Λ_1 .

Na początku zauważmy, że $\mathcal{D}$ -etykietowanie $\Lambda_{\mathcal{R}}$ rodziny $\mathcal{R}$ w naturalny sposób indukuje $\mathcal{D}$ -etykietowanie kompleksu $\coprod_{\tau \subset X_0} Y_{\tau}$, które także będziemy oznaczać przez $\Lambda_{\mathcal{R}}$. Zaczniemy od sprawdzenia, że jeśli dla pewnych $\sigma_1, \sigma_2 \subset \coprod_{\tau \subset X_0} Y_{\tau}$ mamy $\pi(\sigma_1) = \pi(\sigma_2) = \sigma$, to $\lambda_{\mathcal{R}}(\sigma_1) = \lambda_{\mathcal{R}}(\sigma_2)$. Niech zatem $\sigma_1 \subset Y_{\rho}, \sigma_2 \subset Y_{\tau}$ dla pewnych $\rho, \tau \subset X_0$, $\sigma_1 = i_{\rho \cap \tau \rho}(\varsigma), \sigma_2 = i_{\rho \cap \tau \tau}(\varsigma)$ gdzie sympleks $\varsigma \subset Y_{\rho \cap \tau}$ skleja σ_1 oraz σ_2 . Mamy

$$\lambda_{\mathcal{R}}(\sigma_1) = \lambda_{\mathcal{R}}(i_{\rho \cap \tau \rho}(\varsigma)) = \lambda_{\mathcal{R}}(\varsigma) = \lambda_{\mathcal{R}}(i_{\rho \cap \tau \tau}(\varsigma)) = \lambda_{\mathcal{R}}(\sigma_2). \tag{20}$$

Istnieje zatem jedyne odwzorowanie $\lambda_1 : S(X_1) \rightarrow \Sigma$ takie, że $\lambda_1 \circ \pi = \lambda_{\mathcal{R}}$.

Dalej, sprawdzimy dobrą określoność odwzorowań $\{u_{\sigma}^1\}_{\sigma \in S(X_1)}$. Chcemy, by dla sympleksów σ_1, σ_2 jak wyżej zachodziło $u_{\sigma_1}^{\mathcal{R}} = u_{\sigma_2}^{\mathcal{R}}$. Korzystając z (19) otrzymujemy, że

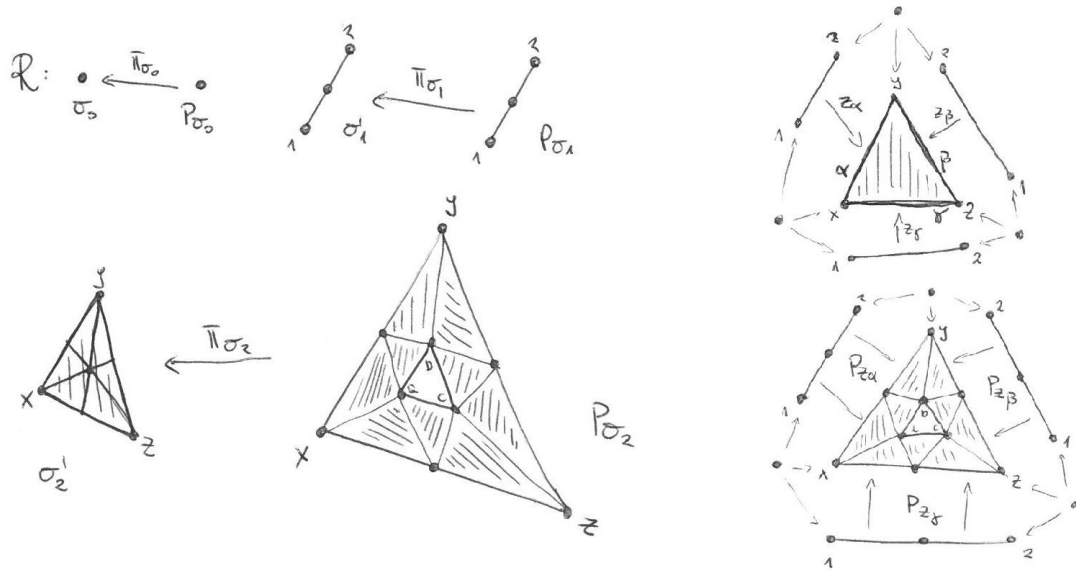
$$u_{\sigma_1}^{\mathcal{R}} = u_{\sigma_1}^{\mathcal{R}} \circ i_{\tau_1 \cap \tau_2 \tau_1} = u_{\varsigma}^{\mathcal{R}} = u_{\sigma_1}^{\mathcal{R}} \circ i_{\tau_1 \cap \tau_2 \tau_2} = u_{\sigma_2}^{\mathcal{R}} \tag{21}$$

□

Przykład 3.3. Rozważmy dobrą rodzinę $\mathcal{D} = \mathcal{D}_{\leq 2}$ jak w Przykładzie 2.2. Określmy rodzinę reguł zastępowania dla $\mathcal{D}$ w sposób następujący (Rysunek 14):

- za P_{σ_0} przyjmijmy kopię sympleksu σ_0 , zaś za π_{σ_0} przyjmijmy odwzorowanie przeprowadzającą ową kopię w σ_0 ;

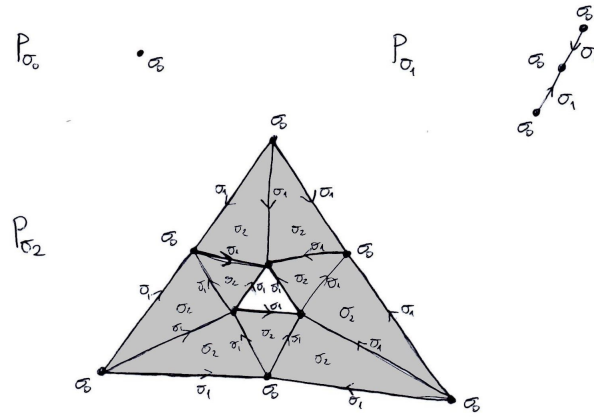
- za P_{σ_1} przyjmijmy kopię sympleksu σ_1 , podrozbity barycentrycznie, zaś za π_{σ_1} przyjmijmy odwzorowanie przeprowadzającą ową kopię afinicznie w σ_1 ;
- za P_{σ_2} przyjmijmy kopię sympleksu σ_2 , z wnętrza którego usunięty został obszar w kształcie trójkąta; rozbijamy P_{σ_2} na 9 2-sympleksów, łącząc wierzchołki a, b, c owego trójkąta z wierzchołkami wyjściowego sympleksu oraz ze środkami jego ścian. Za π_{σ_2} przyjmijmy odwzorowanie przeprowadzające a, b, c w barycentrum σ_2 , oryginalne wierzchołki kopii σ_2 w wierzchołki σ_2 ; przedłużamy to odwzorowanie afinicznie na całe P_{σ_2} ;
- dla każdej pary sympleksów $\sigma_\beta \subset \sigma \in \Sigma$ oraz reguł zastępowania (P_σ, π_σ) , $(P_{\sigma_\beta}, \pi_{\sigma_\beta})$ za odwzorowanie łączące między P_{σ_β} oraz P_σ przyjmujemy afiniczne włożenie P_{σ_β} na podkompleks P_σ odpowiadający ścianie β w σ .

Rysunek 14: Rodzina $\mathcal{R}$ dla $\mathcal{D}$

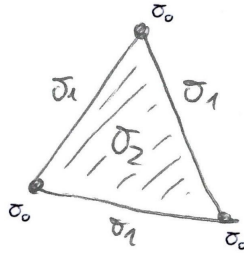
Naturalnie jest to rodzina reguł zastępowania dla $\mathcal{D}$. Opiszemy teraz $\mathcal{D}$ -etykietowanie $\Lambda_{\mathcal{R}}$ rodziny $\mathcal{R}$ (Rysunek 15).

- dla każdego 0-sympleksu $\tau_0 \subset \coprod_{\sigma \in \Sigma} P_\sigma$ przyjmujemy $\lambda_{\mathcal{R}}(\tau_0) = \sigma_0$;
- dla każdego 1-sympleksu $\tau_1 \subset \coprod_{\sigma \in \Sigma} P_\sigma$ przyjmujemy $\lambda_{\mathcal{R}}(\tau_1) = \sigma_1$;
- dla każdego 2-sympleksu $\tau_2 \subset \coprod_{\sigma \in \Sigma} P_\sigma$ przyjmujemy $\lambda_{\mathcal{R}}(\tau_2) = \sigma_2$;
- na kompleksie $\coprod_{\sigma \in \Sigma} P_\sigma$ przyjmijmy pomocniczy częściowy porządek wierzchołków, który po obcięciu do każdego sympleksu jest porządkiem liniowym, zachowywany przez odwzorowania z rodziny $\{P_{z_\beta}\}$; przykładowo porządek indukowany przez strzałki zaznaczone na Rysunku 15;
- Dla każdego $\tau \subset \coprod_{\sigma \in \Sigma} P_\sigma$ określamy $u_\tau : \tau \rightarrow \lambda(\tau)$ jako symplecjalny izomorfizm między sympleksem τ a $\lambda(\tau)$ zachowujący porządek na kompleksie $\coprod_{\sigma \in \Sigma} P_\sigma$.

Rysunek 15: $\mathcal{D}$ -etykietowanie $\Lambda_{\mathcal{R}}$ rodziny $\mathcal{R}$

Rozważmy teraz kompleks X będący pojedynczym 2-sympleksem. Określmy $\mathcal{D}$ -etykietowanie przyjmując $\lambda(\tau_n) = \sigma_n$ dla każdego sympleksu $\tau_i \subset X$ wymiaru $i = 0, 1, 2$, zaś za $u_\tau : \tau \rightarrow \lambda(\tau)$ dowolny symplecjalny izomorfizm między sympleksem τ_i a $\lambda(\tau_i)$ (Rysunek 16).

Rysunek 16: $\mathcal{D}$ -etykietowanie Λ kompleksu X

Tworzymy assembly system zgodnie z procedurą opisaną w sekcji 2. Na rysunku poniżej przedstawiono przestrzeń $\coprod_{\tau \subset X} Y_\tau$ wraz z $\Lambda_{\mathcal{R}}$ -etykietowaniem oraz pomocniczo zaznaczonymi włożeniami $\{P_{z_\beta}\}_{\beta \in B}$ pochodzącymi od odwzorowań łączących dla rodziny $\mathcal{R}$.

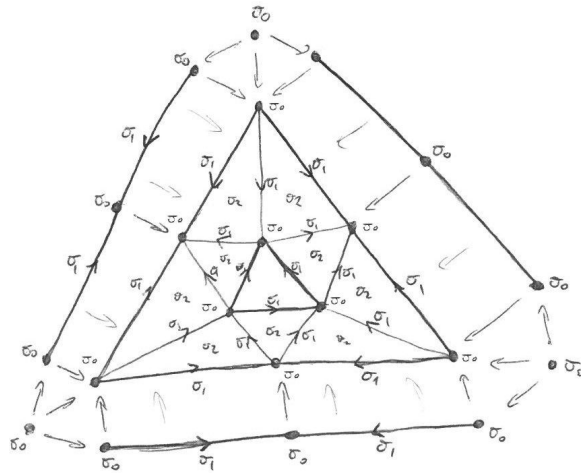
Nietrudno się przekonać, w jaki sposób $\mathcal{D}$ -etykietowanie $\Lambda_{\mathcal{R}}$ indukuje $\mathcal{D}$ -etykietowanie $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R})$ -ilorazu X_1 oraz w jaki sposób reguły zastępowania indukują $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R})$ -odwzorowanie $\Pi_0 : X_1 \rightarrow X$, które w tym przypadku pokrywa się z odwzorowaniem π_{σ_2} (Rysunek 18).

Definicja 3.4. Niech będą dane skończona dobra rodzina sympleksów $\mathcal{D}$, skończony kompleks symplecjalny X_0 wraz z $\mathcal{D}$ -etykietowaniem Λ , rodzina $\mathcal{R}$ reguł zastępowania dla $\mathcal{D}$ oraz $\mathcal{D}$ -etykietowanie $\Lambda_{\mathcal{R}}$ rodziny $\mathcal{R}$. Rozważmy system odwrotny

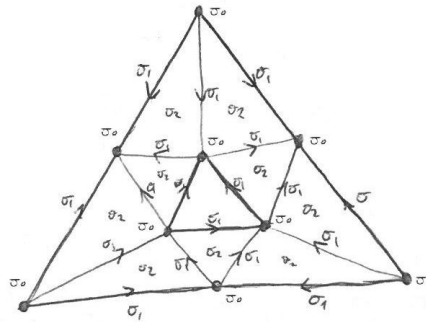
$$\mathcal{I} = \mathcal{I}(X_0, \mathcal{D}, \mathcal{R}, \Lambda, \Lambda_{\mathcal{R}}) = (\{X_i : i \geq 1\}, \{\Pi_i : i \geq 0\}), \quad (22)$$

w którym kompleksy X_i wraz z ich pomocniczymi $\mathcal{D}$ -etykietowaniami Λ_i oraz odwzorowania Π_i zdefiniowane są rekurencyjnie w następujący sposób:

Rysunek 17: $\coprod_{\tau \subset X} Y_\tau$ wraz z $\Lambda_{\mathcal{R}}$ -etykietowaniem i włożeniami dla $\mathcal{R}$

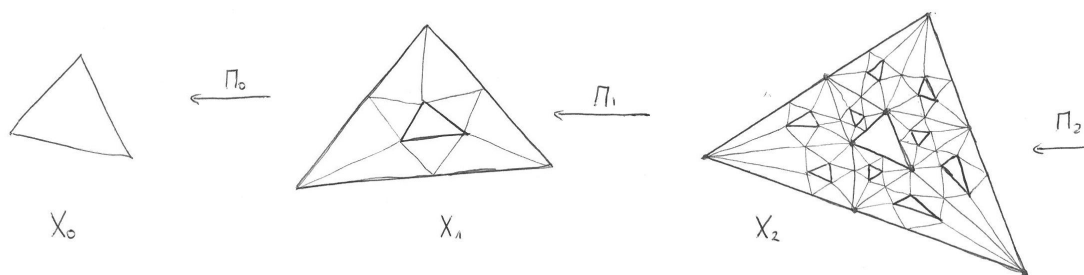
Rysunek 18: $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R})$ -iloraz X_1 wraz z $\mathcal{D}$ etykietowaniem

- dla $i = 0$ za X_i przyjmujemy X_0 , zaś za Λ_i przyjmujemy Λ ;
- Zakładając, że mamy już zdefiniowany kompleks X_n z $\mathcal{D}$ -etykietowaniem Λ_n , definiujemy X_{n+1} jako $(\Lambda_n, \mathcal{D}, \mathcal{R})$ -iloraz nad X_n , wraz z $\mathcal{D}$ -etykietowaniem Λ_{n+1} indukowanym przez $\mathcal{D}$ -etykietowanie rodziny $\mathcal{R}$ jak w Lemacie 3.2;
- Dla każdego $i \geq 0$ otrzymujemy także symplecjalne $(\Lambda, \mathcal{D}, \mathcal{R})$ -odwzorowanie $\Pi_i : X_{i+1} \rightarrow X'_i$ na podrozbicie barycentryczne kompleksu X_i .

Systemem Markowa nazywamy dowolny system odwrotny postaci $\mathcal{I}(X_0, \mathcal{D}, \mathcal{R}, \Lambda, \Lambda_{\mathcal{R}})$, jak wyżej.

Definicja 3.5. *Konstruktywnym kompaktem Markowa* nazwiemy granicę odwrotną dowolnego systemu Markowa.

Przykład 3.6. Rozważmy dobrą rodzinę $\mathcal{D} = \mathcal{D}_{\leq 2}$, kompleks symplecjalny X_0 wraz z $\mathcal{D}$ -etykietowaniem Λ , rodzinę $\mathcal{R}$ reguł zastępowania dla $\mathcal{D}$ oraz $\mathcal{D}$ - etykietowanie $\Lambda_{\mathcal{R}}$ rodziny $\mathcal{R}$ jak w Przykładzie 3.3. Rozważmy system Markowa $\mathcal{I}(X_0, \mathcal{D}, \mathcal{R}, \Lambda, \Lambda_{\mathcal{R}})$

Rysunek 19: Początek systemu Markowa $\mathcal{I}$

dla tych danych. Na rysunku 19 przedstawiono pierwsze trzy kompleksy symplecjalne z systemu $\mathcal{I}$ (pominięto pomocnicze etykietowanie dla przejrzystości rysunku).

Można udowodnić, że konstruktywny kompakt Markowa będący granicą odwrotną powyższego systemu Markowa jest homeomorficzny z dywanem Sierpińskiego. Ponieważ dowód odbiega od tematyki oraz rezultatów obranych za cel tej pracy, nie będziemy go przeprowadzać.

W dalszych badaniach będziemy chcieli uzasadnić, że klasa konstruktywnych kompaktów Markowa opisana w niniejszej pracy dokładnie pokrywa się z klasą kompaktów Markowa opisaną w Sekcji 1.2 w pracy Dominiki Pawlik [Paw15].

References

- [BN17] G. C. Bell and A. Nagórko. “Detecting topological properties of Markov compacta with combinatorial properties of their diagrams”. In: *arXiv e-prints*, arXiv:1711.08227 (Nov. 2017), arXiv:1711.08227. arXiv: 1711.08227 [math.GT].
- [Dra06] Alexander Dranishnikov. “Cohomological dimension of Markov compacta”. In: *arXiv Mathematics e-prints*, math/0611028 (Nov. 2006), math/0611028. arXiv: math/0611028 [math.GT].
- [Hat02] Allen Hatcher. *Algebraic topology*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002, pp. 102–107. ISBN: 0-521-79540-0.
- [Paw15] Dominika Pawlik. “Gromov boundaries as Markov compacta”. In: *arXiv e-prints*, arXiv:1503.04577 (Mar. 2015), arXiv:1503.04577. arXiv: 1503.04577 [math.GT].